

<https://doi.org/10.31891/2415-7929-2022-25-5>

УДК 800

КУЛІШ В., КОВАЛЬ Г.
Сумський державний університет

ПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ У ВІЙСЬКОВО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

У статті досліджені теоретичні засади військового і політичного дискурсу, з'ясовано його структуру й особливості вживання фразеологізмів. Увагу сфокусовано на лексичних та прагматичних аспектах фразеологічних одиниць у військово-політичному дискурсі, а саме їх класифікації за структурою, за наявністю метафоричного елемента й за походженням. Прагматичний аспект таких фразеологічних одиниць пов'язаний з контекстом та оціночним ставленням до об'єкту дослідження.

Ключові слова: фразеологічна одиниця ідіома, прагматика, політичний дискурс, військовий дискурс.

KULISH V., KOVAL H.
Sumy State University

PRAGMATIC ASPECTS OF PHRASEOLOGICAL UNITS IN POLITICAL AND WAR DISCOURSE

After the events of February 24, 2022, the entire civilized world became chained to Ukraine. Political figures and authoritative mass media could not stand aside from the war in Ukraine, condemning the actions of the aggressor country and supporting the Ukrainian people in their difficult struggle. Of course, when expressing their position, politicians used phraseological units to give their language expressiveness and emotionality. In general, the idioms they used to indicate their negative or neutral attitude can be classified according to their structure, the presence of a metaphorical element, and their origin. It is interesting that most of the idioms used are of military or political origin, although there are also those that come from sports, seafaring, aviation, litigation and money. Analyzing phraseological units by structure, it becomes clear that politicians most often use phraseological units consisting of a verb and a postpositive, and taking into account the metaphorical meaning, the most common in military-political discourse are idioms.

Key words: phraseological unit, idiom, pragmatics, political discourse, war discourse.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Початок війни в Україні привернув увагу до українського питання. Постала проблема засудження дій агресора – росії та верхівки її влади – а також підтримки українських військових у їхніх намаганнях захистити свої території та відстояти державність. Таким чином, багато громадських та політичних осіб з усіх куточків світу висловлювали свою чітку позицію щодо цього питання у промовах, заявах, інтерв'ю або закликах. Саме тому виникла потреба проаналізувати прагматичний аспект лексичних одиниць, які вони використовували.

Аналіз досліджень та публікацій

У роботі наведені дані про вчених-лінгвістів, які цікавилися питаннями класифікації фразеологічних одиниць, як наприклад В. Виноградов, М. Удовиченко, О. Кунін, Ш. Баллі та Н. Амосова. Загальна проблема, якій присвячується стаття, стосується невирішеної раніше проблеми класифікації фразеологічних одиниць і розгляду їхнього прагматичного значення.

Формулювання цілей статті

Мета дослідження – аналіз прагматичних особливостей фразеологізмів у військово-політичних текстах та їхня класифікація.

Виклад основного матеріалу

Поняття «дискурс» використовується у багатьох різних значеннях, тому його поняттєві межі досить розмиті. Енциклопедія сучасної України, наприклад, визначає дискурс як «термін філософії та гуманітарних досліджень, з допомогою якого позначають аргументоване усне чи письмове обговорення будь-якої теми, в якому предметом дискусії стають і самі способи аргументації» або «будь-яке мовлення, розмова, дискусія, особливості яких характеризують мовця» [1]. У той час як онлайн-словник «Меріам-Вебстер» дає таке визначення поняттю «дискурс» як «спосіб організації знань, ідей або досвіду, що сягає корінням у мову та її конкретний контекст» [9].

Політичний дискурс тієї чи іншої країни є відображенням її суспільно-політичного життя. Він містить елементи її культури, традицій, а також загально-національних цінностей. Саме тому інтерес до нього проявляють не лише лінгвісти, але й представники інших наукових дисциплін, як наприклад філософи, соціологи, політологи та громадські діячі [4, с. 67]. Вони розглядають проблеми, з якими стикається мова функціонуючи в політичній сфері та намагаються їх вирішити.

Говорячи ж про військовий дискурс, зрозумілим є те, що більшість інформації тримається в секреті. Немає потреби повідомляти широкому загалу всі тонкощі тактик і стратегій ведення війни, бо це може спрацювати на користь ворогу. Ще одна відмінність полягає в тому, що військовому дискурсу, на відміну від політичного, не притаманні публічні дебати та обговорення.

Деякі філологи поділяють військові терміни на дві групи:

1) військова термінологія, що позначає ряд понять, які мають безпосереднє відношення до військової справи, збройних сил, способів ведення війни тощо;

2) військово-технічна термінологія, яка включає науково-технічні терміни [3, с.32].

Розглядаючи фразеологічні одиниці у військово-політичному дискурсі, перш за все варто визначити поняття «фразеологізм». Як відомо, фразеологізмами називають стійкі словосполучення, які сприймаються лише як єдине ціле і вживаються переважно носіями мови в усталеному оформленні. Фразеологічні одиниці являють собою найбільш яскраву і виразну частину лексики.

Поняття «фразеологізм» можна також визначити як «групу слів із усталеним лексичним складом і граматичною будовою; його значення, звичне для носіїв певної мови, як правило, є переносним і не може бути виведене зі значень складових частин фразеологізму»

За іншим визначенням, фразеологізм — це ідіоматичне поєднання вербального компонента та постпозитиву (двокомпонентне фразове дієслово) або вербального компонента, постпозитив 1 і постпозитив 2 (трикомпонентне фразове дієслово). Іншими словами, це складена мовна одиниця, що належить до класу номінаторів [5, с. 12].

Фразеологічні одиниці розглядали такі вчені-лінгвісти як Л. Булаховський, М. Удовиченко, О. Кунін, В. Виноградов, Н. Амосова та Ш. Баллі. Нині існує велика кількість класифікацій фразеологізмів, у яких міститься від двох до чотирьох типів одиниць. Проаналізувавши й виділивши наявні у статтях політичної тематики фразеологічні одиниці, їх можна класифікувати за структурою наступним чином:

1. іменникові (субстантивні);

а) іменник+іменник:

• *a big break* – випадковий момент, можливість або поворот подій великого значення, особливо в тому, що стосується кар'єри [8]. Наприклад: “*Viktor Muller Ferreira was a young Brazilian with impressive credentials and a big break*” (The Economist, 05.10.2022, 6);

• *a dime a dozen* – звичайний, не особливий [8]. Наприклад: “*The selfish CEO sees factory workers as a dime a dozen, so he would rather fire and replace employees than treat them fairly*” (The Economist, 05.10.2022, 10);

б) прийменник+іменник (+прийменник):

• *in return for* – в обмін на щось [9]. Наприклад: “*He had a right to their labour in return for their keep. He might hire them out and receive their wages, pledge them for debt, even sell them outright*” (The Economist, 06.05.2022, 6);

• *in question* – особа чи річ, про яку йдеться [8]. Наприклад: “*There is some mystery as to what good this will do the player in question*” (The Economist, 29.09.2022, 11);

• *in doubt* – бути у стані невпевненості [8]. Наприклад: “*But to do so it needs enduring support. And that is still in doubt*” (The Economist, 05.10.2022, 10);

в) іменник+сполучник+іменник:

• *the nuts and bolts* – факти, а не ідеї чи теорії, які стосуються певної речі [9]. Наприклад: “*When it came to the nuts and bolts of running a business, he was clearly unable to cope*” (The Economist, 05.10.2022, 10);

• *ups and downs* – поєднання поганих та хороших речей в житті людини, «злети та падіння» [8]. Наприклад: “*There have been ups and downs of course*” (The Economist, 27.04.2022, 6);

2. прикметникові (ад'єктивні) – прикметник+іменник:

• *high road* – ведення конкуренції шляхом задовільнення потреб працівників у навчанні, гарній оплаті праці та хороших умовах роботи [8]. Наприклад: “*This is the high road to democracy*” (The Economist, 06.05.2022, 11);

• *blind alley* – неефективний метод, який не принесе результату [9]. Наприклад: “*At the moment they have reached a blind alley*” (The Economist, 05.03.2022, 10);

3. дієслівні (вербальні);

а) дієслово+іменник:

• *to turn the tide* – змінити щось кардинально [8]. Наприклад: “*Even if Mr Putin's reservists cannot turn the tide, can they stave off defeat, thereby turning the war into a contest of political and economic attrition?*” (The Economist, 06.10.2022, 6);

• *to lose ground* – стати менш популярним або отримати меншу підтримку [8]. Наприклад: “*If Russia starts to lose ground on the battlefield, dissent and infighting may spread in the Kremlin*” (The Economist, 29.09.2022, 11);

б) дієслово+іменник+постпозитив:

• *to trade something in* – віддавати те, що вам належить, як частину вашої оплати за те, що ви купуєте, особливо новий тип тієї самої речі [8]. Наприклад: “*The city of Kherson is one of Ukraine's main ports*”

on the Black Sea, and the gateway to the others; the loss of it puts all Ukraine's maritime **trade in jeopardy**" (The Economist, 06.10.2022, 11);

• *to take advantage of* – погано ставитися до когось, щоб отримати від нього щось добре [9]. Наприклад: "*They also have more night-vision goggles, allowing them **to take advantage of** shorter days*" (The Economist, 06.10.2022, 10);

в) дієслово+ постпозитив:

• *to bear down* – докласти більше зусиль, щоб щось зробити [8]. Наприклад: "*It is **bearing down** on weak Russian defensive lines near the towns of Kreminna and Svatove in northern Luhansk*" (The Economist, 06.10.2022, 11);

• *to grind out* – робити одне й те саме знову і знову [8]. Наприклад: "*Mr Putin might nevertheless **hope to grind out** a victory through sheer mass, exploiting Russia's three-to-one advantage over Ukraine in fighting-age men*" (The Economist, 06.10.2022, 10);

• *to peel off* – відокремитися від групи чи структури і рухатися в іншому напрямку [9]. Наприклад: "*In addition to attempting to batter Ukraine into submission, Russia might also still **hope to peel off** some of its Western backers*" (The Economist, 06.10.2022, 6);

• *to drive smth off* – змусити або змусити (когось, що-небудь) піти [8]. Наприклад: "*Ukraine scored a success on June 30th, when it used nato weapons **to drive** Russian forces **off** Snake Island, a strategic prize in the Black Sea*" (The Economist, 27.06.2022, 6);

• *to fight on* – продовжувати вести бойові дії [9]. Наприклад: "*It will drain weapons, lives and money until one side loses the will **to fight on***" (The Economist, 29.09.2022, 6).

За наявністю метафоричного елемента фразеологічні одиниці поділяються на:

1. Звичайні фразеологізми: *to light on/upon something, to hit back, to shut something down, to lay something out, to build up*.

2. Ідіоми – стійкі неподільні мовні звороти, які передають поняття, зміст якого не може бути визначений зі змісту його складових компонентів. При дослівному перекладі ідіом їхній зміст повністю втрачається або частково спотворюється, тому ці вислови, зазвичай, зрозумілі лише носіям мови. Характерними особливостями ідіом, на відміну від фразеологічних одиниць, є їхнє яскраве стилістичне забарвлення, емоційне напруження та відхід від нейтрального стилю [2, с. 60].

У статтях військової тематики можна зустріти такі ідіоми: *a rung on/of the ladder, on the back of something, to up the ante, in the face of something, to stand a chance, to land on your feet, to beat a retreat*.

Наприклад, фразеологізм *to run on a ladder* використовується для опису етапів або рівнів процесу чи організації, через які можна піднятися або досягти прогресу. А вислів *to up the ante* походить від карткової гри в покер. Тому ця ідіома стосується виклику, і вона може призвести до позитивного чи негативного результату дії. У той же час, ідіома *to stand a chance* означає «мати можливість успіху або перемоги» [8].

За походженням фразеологізми, які часто використовуються у промовах політичних та громадських діячів, а також набувають поширення у статтях на тему війни в Україні, можна поділити на:

1. Фразеологізми військового походження: *a shot in the arm, to bite the bullet; to blow (someone/something) up, to burn bridges, bang for the buck*.

Звичайно, як й інші фразеологічні одиниці, фразеологізми військового походження не можна перекласти дослівно, однак, з окремих їх складових можна чітко визначити їх походження. Наприклад, фразеологізм *to bite the bullet* перекладається не як «вкусити пулю», а як «прийняти неминучі труднощі, що насуваються, і стійко перенести отриманий біль» [8]. Загалом, вважається, що цей вислів походить від операцій на полі бою, коли ампутації та середньовічні медичні процедури проводилися без анестезії. Щоб відволікти «пацієнта» від болю, кулю поміщали в рот, щоб поранений затиснув її зубами під час операції. Також використовувалися палиці або шкіру, але свинцеві кулі були легко доступні в бою та пластичні, тому зуби пацієнта не ламалися [7].

Це саме стосується фразеологізму *a shot in the arm*. Дослівний переклад кожного окремого слова не передає загального смислу фразеологічної одиниці – «щось, що має неочікуваний позитивний ефект» [9]. Загалом цей вислів безпосередньо пов'язаний з ефектом від ін'єкційних наркотиків, які також набули широкого використання для лікування поранених.

Говорячи про походження фразеологізму *to blow up*, ватро зазначити, що його первинне значення – «вибухнути» або «надутися». Згодом, він набув переносного значення «втрачати терпіння», а зараз особливо широко використовується у статтях на військово-політичну тематику й у промовах політичних діячів саме у значенні «знищити щось або вбити когось бомбою, або бути знищеним чи вбитим бомбою» [7].

2. Фразеологізми політичного походження: *to vote with one's feet, red tape, to take the high road*.

Фразеологізм *to vote with one's feet* виник ще в Стародавньому Римі. Більш широке використання цього виразу було підхоплено медичною професією, і з початку 19 століття є кілька прикладів його використання для опису станів, коли один симптом впливає на інший, а стан здоров'я пацієнта неухильно погіршується [7].

Red tape має значення «офіційна рутинна», особливо «надмірна бюрократична тяганина» [8]. Цей фразеологізм походить ще з 17 століття, і застосовувався для позначення бюрократичної стрічки, яка раніше

використовувалася у Великій Британії (та американських колоніях) для скріплення юридичних та інших офіційних документів [7].

3. Фразеологізми іншого походження.

а) спорт – *to gain the upper hand* – цей фразеологізм походить від стародавньої азартної гри, в якій кожен гравець по черзі кладе одну руку на палицю, починаючи знизу, і виграє той, хто останній зможе покласти руку вгору [7];

б) мореплавство – *to know the ropes* – у минулому цю фразу писали на виписці моряка. Вона значала, що він недосвідчений і знайомий лише з основними канатами судна. Саме тому цей фразеологізм зараз означає «розуміти як щось робити і бути ознайомленим з усіма методами» [7];

в) гроші – *a dime a dozen* – стосується чогось звичайного й досить дешевого. Дайм — одиниця валюти США, яка дорівнює одній десятій долара або десяти центам. Дайм вперше був викарбуваний у 1796 році. У 19 столітті у Сполучених Штатах рекламувалося, що багато товарів, наприклад яйця чи яблука, коштують десяток копійок. Ця фраза спочатку була способом реклами хорошого співвідношення ціна-якість, а згодом набула іншого значення – «майже нічого не варте через свою поширеність і легку доступність» [7].

г) авіація – *to spin out of control* – коли літак починає обертатися (*to enter a spin*), органи керування не реагують так, як зазвичай, і недосвідчений пілот повністю втрачає контроль [9]. Досвідченіші пілоти знають, що робити з кермом, щоб змусити літак припинити обертання, і потім зупиняють обертання.

д) судова справа – *to draw a line* – цей фразеологічний зворот ймовірно походить від системи організації французького суду. У перші дні проводили лінії для встановлення меж двору, тому ще в середині 18 століття ідіома *to draw a line* використовувалася для позначення встановлення межі чогось [7].

Загалом, можна стверджувати, що політичні діячі використовують у своїх промовах величезну кількість фразеологізмів різного походження. Говорячи про тексти військово-політичної тематики, варто зазначити, що в них превалюють фразеологізми, які мають відповідно політичне чи воєнне коріння. Це не дивно, бо більшість з них безпосередньо пов'язані з певними операціями на полі бою або за її межами.

Говорячи про висловлювання на тему війни в Україні з точки зору прагматики, статті можна розділити умовно на дві групи:

1. Негативне ставлення до війни (засудження дій країни-агресора та безпосередньо верхівки влади);

Наприклад, розглянемо вживання ідіоми *to be hell-bent on something*. Вона може трактуватися як «бути надзвичайно рішучим зробити щось, не беручи до уваги ризику або можливі результати» [8]. Цю ідіому можна зустріти в одній зі статей на тему війни в Україні: “*One is peddled by the best-known talk-show hosts who tell viewers that the “special operation” is part of Russia’s total and existential war with the West—which is, of course, hell-bent on obliterating Russia*” (The Economist, 29.09.2022, 11).

У наведеному прикладі йдеться про те, що теле- та радіоведучі стверджують, що так звана «спецоперація» є частиною екзистенціальної війни росії із Заходом, але, насправді вона спрямована на знищення росії. Тобто, автор цієї статті вживаючи ідіому прагне підкреслити те, що війна, яку розв'язала рф насправді призведе лише до її самознищення. Розпочавши військову агресію по відношенню до України, керівництво країни-агресора не зважало на потенційні ризики й сліпо вірило в єдиний результат подій – власну перемогу.

У статтях політичної тематики також часто можуть звучати звернення й заклики: “*The world must stand up to him, and to be credible it must demonstrate that it is willing to bleed his regime of the resources that enable him to wage war and abuse his own people even if that imposes costs on Western economies*” (The Economist, 30.06.2022, 6). Фразеологізм *to stand up to someone* має значення «захиститися від сильної людини або організації, якщо вона поводить себе несправедливо по відношенню до тебе» [8]. Таким чином, мовець закликає світ протистояти агресору й продемонструвати, що він здатний зупинити цю кровопролитну й несправедливу війну.

Політики й громадські діячі використовують велику кількість фразеологізмів, коментуючи ситуацію в Україні, наголошують на тому, що західні країни повинні продовжувати підтримувати Україну фінансово й шляхом надання зброї, та не відмовлятися від своїх принципів та переконань – “*If escalation serves him, the next confrontation will be even more dangerous because he will be less ready to believe that, for once, the West will stand its ground*” (The Economist, 06.05.2022, 10).

У статті журналу «Економіст» можна знайти наступний приклад: “*China and India have so far refused to condemn Mr Putin. As he escalates, they may be sufficiently alarmed to be willing to try to talk him down*” (The Economist, 06.05.2022, 6). Фразеологізм *to talk someone down* у наведеному уривку вживається у значенні «переконати когось у тому, що він вчинив неправильно» [8]. Автор використовує його, щоб закцентувати увагу на непривальності дій президента рф й вказати на те, що слід зробити все можливе, щоб переконати його відмовитися від своїх задумів.

2. Нейтральне ставлення (висвітлення подій, які відбуваються, без висловлення суб'єктивної точки зору з цього питання).

Ще одним прикладом може бути вживання ідіоми *to be on the doorstep*. Цю ідіому можна перекласти як «бути дуже близько». Вона вживається у такому контексті: “*The first group passionately supports the way*

because they feel that the enemy is already **on Russia's doorstep**; the other two see the threat as far away” (The Economist, 27.06.2022, 11). Таким чином автор хоче донести читачам, що війна в Україні стосується кожного і вона прийде до кожного в дім. Він підкреслює, що ці події стосуються кожного і не оминуть жодну людину.

У наступному уривку: “If Russia starts **to lose ground on the battlefield, dissent and infighting may spread in the Kremlin. Western intelligence services believe that Mr Putin is being kept **in the dark** by his subordinates**” (The Economist, 05.03.2022, 11) можна зустріти такі фразеологізми як *to lose ground* та *to be in the dark*. Автор використовує ці фразеологізми, щоб підкреслити, що якщо країна-агресор стане втрачати позиції на полі бою, то це неодмінно призведе до внутрішньої боротьби у Кремлі. Крім цього, вживання фразеологізму *be in the dark* наголошує на тому, що президента рф тримають у незнанні. Тут чітко прослідковується порівняння з темрявою – він ніби знаходиться у п'ятмі й не може розгледіти навіть очевидних речей.

Безсумнівно, існують і такі країни, які підтримують дії росії. До них можна віднести Білорусь, Північну Корею, Еритрею та Сирію, а також Індію і Китай. Однак, увесь цивілізований світ став на бік України, а тому статті на військово-політичну тематику в таких авторитетних виданнях, як наприклад журнал «Економіст», не транслиують позитивне ставлення до війни.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Фразеологія є надзвичайно цікавою сферою дослідження для лінгвістів з усього світу вже протягом тривалого часу, бо фразеологічні одиниці не лише підкреслюють емоційну забарвленість мовлення, але й є важливим засобом зв'язку між різними верствами суспільства, що сприяє їхньому взаємопорозумінню та налагодженню комунікації. Ця ознака фразеологічних одиниць особливо чітко прослідковується у статтях військово-політичної тематики та в промовах політичних діячів.

Виокремивши фразеологізми зі статей на тему війни в Україні, ми класифікували їх за структурою, походженням, наявністю метафоричного елемента та за походженням. Це дало нам змогу з'ясувати які фразеологізми частіше вживаються у політичному дискурсі й звідки вони походять.

Крім цього, ми визначили, що фразеологічні одиниці у політичних текстах використовуються з метою наближення політика до народу, підкреслення його небайдужості до тієї чи іншої ситуації та надання зверненню більшої емоційності. Загалом, можна стверджувати, що це призводить до налагодження зв'язку між політиком і звичайною людиною, а тому вдається достукатися й донести важливу інформацію кожному індивіду.

Література

1. Дискурс. Енциклопедія сучасної України. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id
2. Князь Т. Особливості функціонування фразеологізмів української мови в політичному дискурсі. Лінгвістичні дослідження : зб. наук. праць ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, випуск 50. 2019. С. 59–64.
3. Кондратенко Н. В. Український політичний дискурс: текстуалізація реальності : монографія. Одеса: Чорномор'я, 2007. С. 32–38.
4. Падалка О. В. Політична промова та її просодичні характеристики. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Мовознавство*. 2012. № 6(231). С. 66–69.
5. Самус М., Баранова С. Phrasal verbs in english. *Матеріали науково-теоретичної конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів гуманітарного факультету*, 20-25 квітня 2006 р. Суми : СумДУ. 2006. ч.1. С. 12–15.
6. Kirill Rogov on what Russians really think of the war in Ukraine. The Economist. URL : <https://www.economist.com/by-invitation/2022/10/05/kirill-rogov-on-what-russians-really-think-of-the-war-in-ukraine> (дата звернення 10.10.2022.)
7. Online Etymology Dictionary / ed. by Douglas Harper, 2001–2022. URL : <https://www.etymonline.com/word/blow%20up> (дата звернення 19.10.2022).
8. Online Cambridge Dictionary / ed. by Colin McIntosh, 2015–2020. URL : <https://dictionary.cambridge.org/ru> (дата звернення: 07.10.2022).
9. Online Merriam-Webster Dictionary / ed. by Kory Stamper, 2017–2021. URL : <https://www.merriam-webster.com> (дата звернення: 07.10.2022).
10. The battle for Snake Island. The Economist. URL : <https://www.economist.com/europe/2022/06/27/the-battle-for-snake-island> (дата звернення 10.10.2022.)
11. When Vladimir Putin escalates his war, the world must meet him. The Economist. URL : <https://www.economist.com/leaders/2022/03/05/when-vladimir-putin-escalates-his-war-the-world-must-meet-him> (дата звернення 10.08.2022.)

References

1. Dyskurs. Entsiklopediia suchasnoi Ukrainy. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id
2. Kniaz T. Osoblyvosti funktsionuvannia fraseolohizmiv ukrainiskoi movy v politychnomu diskursi. Lnhvistychni doslidzhennia : zb. nauk. prats HNPU im. H. Skovorody, vypusk 50. 2019. S. 59–64.
3. Kondratenko N. V. Ukrainskiy politichnyi dyskurs: tekstualizatsia realnosti : monohrafiia. Odesa: Chornomoria, 2007. S. 32–38.

4. Padalka O. V. Politychna promova ta ii prosodychni kharakterystyky. *Naukovyi visnyk Shkhidnoievropeiskoho natsionalnoho universytetu imeni Lesi Ukrainky. Filolohichni nauky. Movoznavstvo*. 2012. No 6(231). S. 66–69.
5. Samus M., Baranova S. Phrasal verbs in english. *Materialy naukovo-teoretychnoi konferentsii vykladachiv, aspirantiv, spivrobotnykiv ta studentiv humanitarnoho fakultetu*, 20-25 kvitnia 2006. Sumy : SumDU. 2006. ch.1 S. 12–15.
6. Kirill Rogov on what Russians really think of the war in Ukraine. *The Economist*. URL : <https://www.economist.com/by-invitation/2022/10/05/kirill-rogov-on-what-russians-really-think-of-the-war-in-ukraine> (data zvernennia 10.10.2022.)
7. Online Etymology Dictionary / ed. by Douglas Harper, 2001–2022. URL : <https://www.etymonline.com/word/blow%20up> (data zvernennia 19.10.2022).
8. Online Cambridge Dictionary / ed. by Colin McIntosh, 2015–2020. URL : <https://dictionary.cambridge.org/ru> (data zvernennia: 07.10.2022).
9. Online Merriam-Webster Dictionary / ed. by Kory Stamper, 2017–2021. URL : <https://www.merriam-webster.com> (data zvernennia: 07.10.2022).
10. The battle for Snake Island. *The Economist*. URL : <https://www.economist.com/europe/2022/06/27/the-battle-for-snake-island> (data zvernennia 10.10.2022.)
11. When Vladimir Putin escalates his war, the world must meet him. *The Economist*. URL : <https://www.economist.com/leaders/2022/03/05/when-vladimir-putin-escalates-his-war-the-world-must-meet-him> (data zvernennia 10.08.2022.)